

РЕЛІГІЄЗНАВЧА ОСВІТА У ФРАНЦІЇ

На прикінці XIX століття у французькому суспільстві відбуваються зміни – взаємовідокремлення церкви та школи, затверджене законом від 30 жовтня 1889 року: «виховання в громадських школах усіх рівнів доручається винятково світському персоналові» [2, с. 3]. Стаття 2 закону 1882 року обумовлювала: «Початкові громадські школи один день на тиждень не працюють, крім того не працюють у неділю, аби батьки мали змогу надавати своїм дітям релігійну освіту поза школою» [3, с. 8]. Відокремлення школи та релігії зумовило заміну морального та релігійного виховання моральним та громадянським вихованням.

У 1905 році з прийняттям закону про відокремлення Церкви від держави війна «двох Францій»: світської і католицької завершена, але школа як місце соціалізації майбутнього громадянина, залишається центральною ланкою протистояння цих інститутів. Наразі в другій половині XX століття елементи релігійної освіти та виховання збереглися у Франції лише в конфесійних школах (від 10 до 15 % учнів). Тоді ж як у державних освітніх закладах вона перетворилась на своєрідне «табу», або ж не варту особливої педагогічної уваги проблему [6, с. 73–76].

Починаючи з 1980–1990 рр., французьке суспільство почало розуміти неповноцінність викладання в державних освітніх закладах рафінованої культури, яка повністю відокремлена від будь-яких релігійних цінностей [5, с. 17]. У лютому 2002 р. була оприлюднена доповідь Міністерства освіти Франції, більш відома як доповідь Р. Дебре: «Викладання в світській школі предметів, які стосуються релігії», де була зроблена аргументацію ущербності концептуальних засад побудови національної системи освіти на основі атеїстичної, антирелігійної або позарелігійної парадигми. Французьке суспільство все більше відчуває загрозу колективної розгубленості. Утворився розрив у передачі спадщини, якою раніше опікувались церква, сім'я, громадськість.

Р. Дебре вбачає необхідність переходу від «світськості некомпетентності (релігія нас не обходить) до світськості розуміння (зрозуміти релігію – наш обов'язок)». Для цього він пропонує низку заходів, що стосуються як програм, так і підготовки вчителів середньої школи.

Відомо, що три департаменти Східної Франції – Нижній Рейн, Верхній Рейн та Мозель мають «особливий» статус». Згідно зі статтею 36 закону Фаллу від 1850 року початкові громадські школи Ельзас-Мозеля є конфесійними [1, с. 254]. Декрет від 1974 року ствердив принцип добровільності викладання релігії (йдеться про вчителів).

В Ельзас-Мозелі шкільний учитель призначається на посаду, яка є католицькою або протестантською, навіть якщо він не буде викладати релігії і таким чином, якщо у 1976–1977 рр. викладачами католицької

релігії були лише 52 %, то в 1992–1993 рр. – лише 18 % [2, с. 11].

Громадські заклади середньої освіти (коледжі та ліцеї) не є конфесійними. Однак, так само як і в початкових класах, релігійне навчання там є обов'язковим, згідно з указом 1887 року. В громадських школах учням пропонується для вивчення католицька, протестантська або юдейська релігії [4, с. 284]. В ліцеях це навчання набуває нового вигляду за допомогою місцевих академічних інстанцій та в ширших рамках ціннісного та громадянського виховання [6, с. 84–86].

Слушно зауважити, що саме така еволюція пропонує в окремому регіональному контексті тип угоди, яку громадянська влада може укласти з Церквами, погоджуючись на їхнє втручання в царину шкільного навчання, оскільки це втручання сприяє вихованню в дусі основних цінностей соціально-політичного характеру, визнаних у демократичних суспільствах.

Список використаних джерел

1. Bauberot. J, Severine. M. Religion, modernite et culture au Royaume-Uni et en France (1800–1914). – Paris, 2002. – 314 p.
 2. Enseigner l'histoire des religions dans une demarche lanque. Representations, perspectives, organization des apprentissages. Actes du colloque international de Besancon du 20–21 nov. 1991, CNDP/CROP, 1992.
 3. L'enseignement du fait religieux, Actes du seminaire national interdisciplinaire organise a Paris les 5, 6 et 7 novembre 2002, Pans, Direction de l'enseignement scolaire/SCERE, CRDP academic de Versailles, 2003.
 4. Кассен Б., Снігов К. Словник Європейських філософій: лексикон неперекладних понять. – К., 2009. – 576 с.
 5. Willaime J. «Ecole et religions. Representations et attentes»: La Culture religions a l'ecole (dir. Francis Messner). – Paris, 1995. – 112 p.
- Willaime J. «Le Religieux dans la commune. Les regulations locales du pluralism religieux en France» (corige avec Franck Fregosi). – Geneve, 2001. – 344 p.